

מהתקופה ההלניסטית ועד למלחמת העצמאות: צוות של אדריכלים וארכיאולוגים חקרו כל אחד מ-75 הבתים ששרדו בכפר העתיק במבואות ירושלים, בסקר שהניב שחזור ראשון מסוגו של כפר שלם בישראל

שמור 29 398

05:18 13.12.2016

ניר חסון | עקוב באתר התראות במייל

הכפר ליפּתא, בשבוע שעבר צילום: אוליבייה פיטוסי

רשות העתיקות השלימה סקר ראשון מסוגו בכפר הנטוש ליפּתא שבמבואות ירושלים, לקראת בניית שכונת וילות בין בתיו. הסקר, שהגיע לידי "הארץ", כולל מחקר ארכיאולוגי היסטורי וגיאוגרפי, מדידה ושחזור דיגיטלי של כל אחד מהמבנים בכפר ושל הכפר כולו בתקופות השונות. מעולם לא שוחזר באופן הזה כפר שלם בישראל. המחקר הוליד תובנות חדשות על ההיסטוריה של ליפּתא, על התפתחות הכפר, התפקוד והאדריכלות שלו. בין היתר התגלו חלקים עתיקים המתוארכים לתקופה ההלניסטית וחללים תת קרקעיים שלא היה ידוע על קיומם. אבל לא בטוח שכל זה יעזור לשמור עליו מפני תכנית בנייה להקמת שכונת יוקרה במקום.

לפני שתוקם עליו שכונת יוקרה: סודות הכפר ליפּתא נחשפים

-
-
-
-

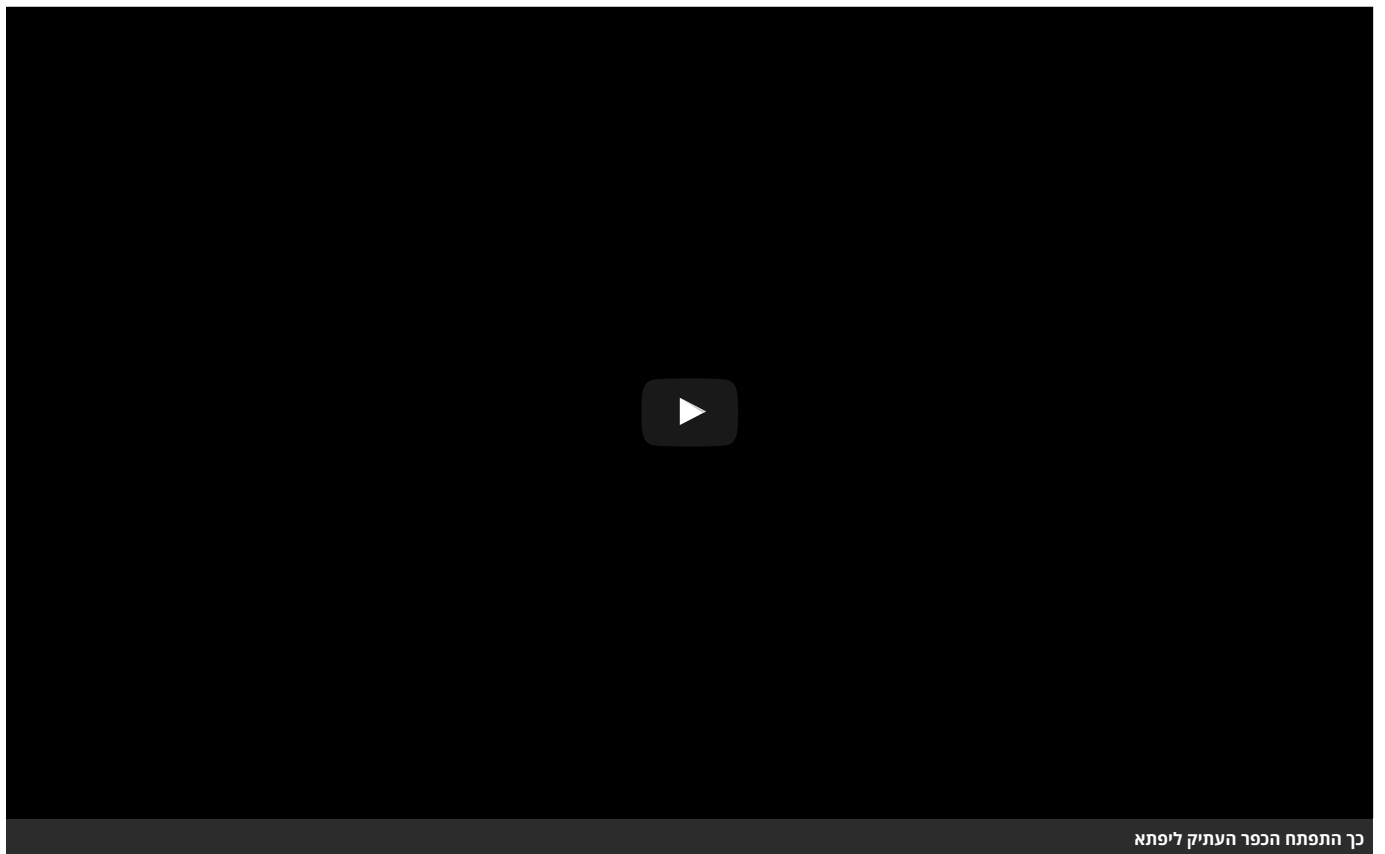

הכפר ליפתא, שמצפון לכביש הכניסה לירושלים, הוא תופעה יוצאת דופן בנוף הישראלי. כמו למעלה מ-400 כפרים אחרים, **תושביו** נטשו ממנו בזמן מלחמת העצמאות, אבל בניגוד לכל הכפרים האחרים הוא נותר ללא שינוי מאז. זה הכפר הפלסטיני היחיד שקפא בזמן מאז 1948, כל האחרים נהרסו או יושבו מחדש. ליפתא היא הכפר השלם ביותר שנותר מלפני 1948 והוא נחשב לבעל ערך בינלאומי בשימור מורשת הבנייה המקומית בארץ ישראל. ארגון אונסק"ו הכניס לפני כשנה את ליפתא לרשימת האתרים הטנטטיביים שלו לקראת הכרזתו כאתר מורשת עולמית.

זה כעשרים שנה שמנהל מקרקעי ישראל ועיריית ירושלים מקדמים **תכנית בנייה לשכונת וילות בין בתי הכפר**. על פי התוכנית אמורות לקום בתוך הכפר 115 וילות חדשות, זאת בנוסף לשיפוץ מספר דומה של מבנים עתיקים והפיכתם לבתי מגורים, חנויות, בתי קפה ומסעדות. נגד תכנית הבנייה נאבקו אדריכלים ואנשי שימור יחד עם פליטי הכפר. לפני ארבע שנים זכו המתנגדים בניצחון גדול, כאשר בית המשפט המחוזי הורה לבטל את המכרז שהוציא מנהל מקרקעי ישראל למכירת מגרשים בכפר והורה למדינה לבצע סקר ארכיאולוגי מקיף כדי להתאים את התוכנית לצרכי השימור של הכפר.

בעקבות ההחלטה החלה רשות העתיקות בביצוע סקר מקיף בכפר. הסקר נערך על ידי צוות של אדריכלים וארכיאולוגים שחקרו את כל אחד מ-75 הבתים ששרדו. הם תארכו תיעדו את שלבי הבנייה השונים ושחזרו באמצעות הדמיית מחשב תלת מימדית את הכפר בשלבי הבנייה השונים שלו. הסקר חשף מידע רב על תולדות הכפר, והאדריכלות שלו. בין היתר התגלה כי בבניין העתיק ביותר בכפר ישנם חלקים שנבנו בתקופה הרומית או ההלניסטית, לפני כאלפיים שנה.

כך התפתח הכפר העתיק ליפתא

עוד כתבות בנושא

- תושבי ליפתא יוצאים למלחמה על הבית, גם אם לא יהיה לאן לחזור 24.09.2015
- המיזם בכפר ליפתא מחמיץ הזדמנות לתקן עוול היסטורי 03.02.2011

על המבנה הזה הוקם בימי הביניים בית חווה צלבני והבניין הזה הפך לגרעין הכפר שהתפתח לאורך כל התקופה הע'ותמנית במשך כ-400 שנה. בכפר התגלו לא פחות משישה בתי בד גדולים והוא היה מרכז תעשייתי גדול וספק **שמן זית** לירושלים ולכפרי הסביבה. בין בתי הבד התגלה רחוב עתיק ומקורה ששימש ציר להכנסה והוצאת סחורה לבתי הבד. מתחת לבתים התגלו מספר מערות ענקיות ששימשו למגורים ולאחסון בתקופות שונות, חלקן בנויות היטב. להפתעת החוקרים אחת המערות התגלתה מתחת לכיכר המרכזית של הכפר, סמוך למעיין המפורסם.

Recanati Executive MBA
Coller School of Management
Tel Aviv University

Executive MBA של רקנאטי
משלבת עומק אקדמי
עם חיבור לעולם העסקים

מפגש הסבר
יום ראשון, 11.6.17, 18:00
באוניברסיטת תל אביב
למידע נוסף ולהרשמה <

Data Pro | proximity

החוקרים גם נעזרו בפליטים מהכפר שמתגוררים כיום במזרח ירושלים כדי למפות את המשפחות שהתגוררו בליפּתא לפני מלחמת העצמאות. כיום יודעים החוקרים להגיד איזו משפחה התגוררה באיזה בית ומה היו קשרי המשפחות בכפר. בנוסף תועדו ושוחזרו דיגיטלית הרחובות, הכיכרות, מתקנים חקלאיים וטראסות. "זה הסקר הגדול החשוב והמורכב ביותר של רשות העתיקות, אני מקווה שהתוצאות שלו יביאו לשימור הכפר עבור הדורות הבאים", אמר בסרט שהכינה רשות העתיקות, האדריכל אבי משיח, שעמד בראש צוות הסוקרים.

צילום: אוליביה פיטוסי

הכפר ליפּתא, בשבוע שעבר

"צריך לשמר את הכפר כפי שהוא"

למרות תוצאות הסקר והגילויים החדשים, אין בכונת רשות מקרקעי ישראל לפתוח מחדש את תכנית הבנייה בליפּתא, אלא להסתפק בהכנסת הוראות שימור בנספח הבינוי של התכנית. מתנגדי התכנית זועמים על הכוונה שלא לבטל את התכנית

הקיימת ועל כך שרשות העתיקות לא דורשת את פתיחת תכנית הבנייה. לטענת המתנגדים, בעקבות הסקר התברר כי הכבישים שאמורים להיסלל בכפר יהרסו את הדרכים הקדומות ויסכנו את המבנה הקדום ביותר בכפר. עוד התברר כי החלקות שסומנו לשיווק לא תואמות את החלקות העתיקות ובנייה בהן עלולה לפגוע בעצים, גדרות ומבנים עתיקים.

"צריך לעשות תכנית חדשה, הקודמת עסקה בשימור בשוליים ומה שהיה חשוב שם זה כמה שיותר יחידות דיור כדי שעשירי ישראל והעולם יוכלו לבוא לשם ולבנות שם בתי רפאים. עכשיו צריך לעשות חשיבה מחדש", אומר האדריכל דוד גוגנהיים, ממתנגדי התכנית. עו"ד סאמי ארשיד, המייצג את עמותת פליטי ליפתא כתב לרמ"י בשבוע שעבר ודרש לקבל עותק מהסקר וכן לבטל את תכנית הבנייה הקיימת. "צריך לשמור את הכפר כמו שהוא היום, לתקן את מה שניתן לתקן ולהשאיר ככפר פתוח לכולם", אומר נאסר אבו ליל, מעמותת פליטי ליפתא, "כל אחד רואה את ליפתא מזווית אחרת, יש כאלו שרואים בו אנדרטה, יש כאלו שזה בשבילם הזיכרון ויש כאלו שרואים בו אתר טבע יפה, אבל אסור לשנות את המראה שלו, צריך לחזק את הבתים ולסדר את הדרכים. אנחנו נעשה כל מה שאפשר כדי למנוע את תוכנית הבנייה".

Office 365
לעסקים
עכשיו במחירים
שאסור לפספס
לפרטים והצטרפות <

בזק בינלאומי
BUSINESS

8

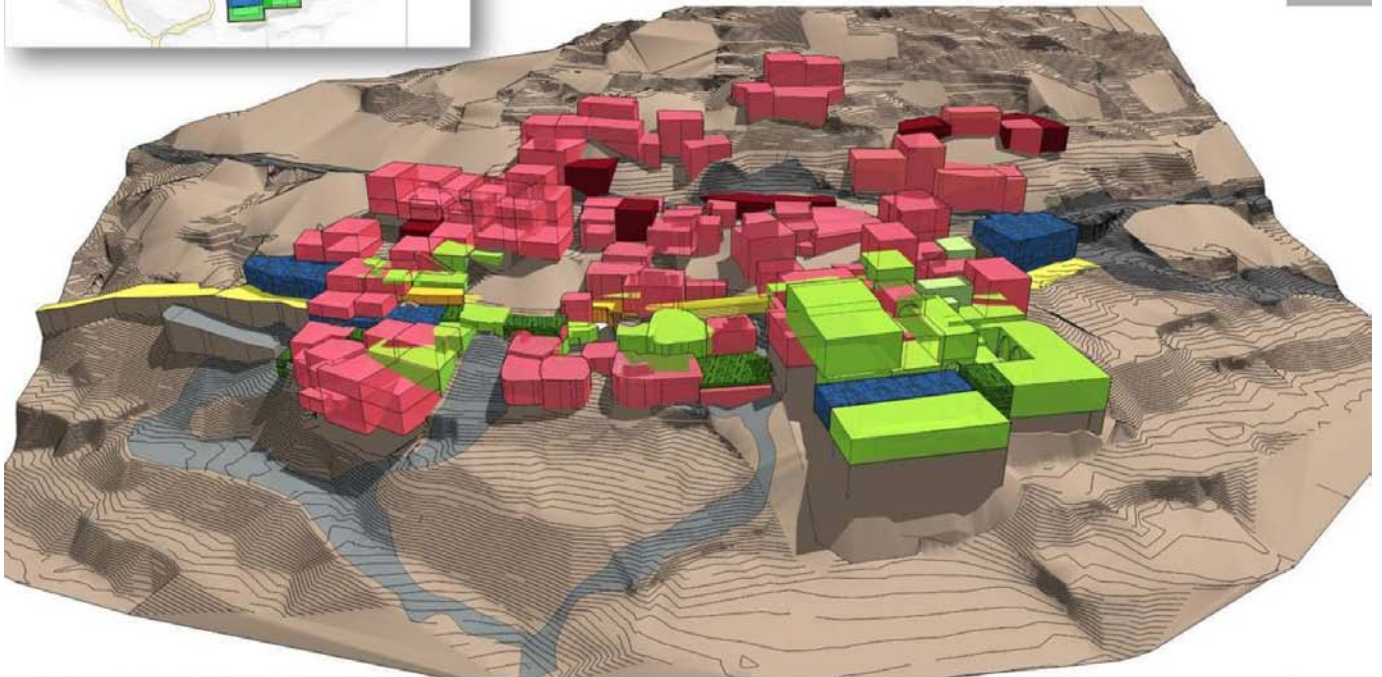
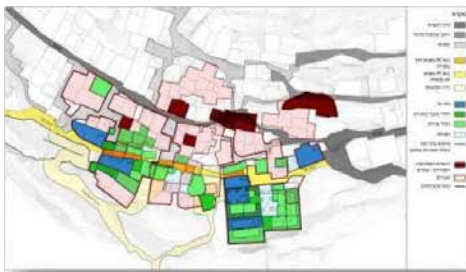
idea

על פי התכנית כיום מרכז הכפר ההיסטורי אמור להפוך לאזור מגורים ומסחר. אחד הרעיונות שהועלו היה לשנות את התוכנית כך שמרכז הכפר יסומן כאזור לתיירות בלבד, ללא מגורים והשכונה תוקם בשולי הכפר ההיסטורי. אולם לשם כך יש צורך לפתוח את התכנית ולאשר אותה מחדש בוועדות התכנון, ולכך מתנגדת רשות מקרקעי ישראל.

התפתחות גלעין הכפר

ה. התיישבות מחודשת למגורים ויצירת הגלעין המגובב
רקמת מגורים מגובבת אשר מבטלת את התפקוד התעשייתי

צילום: רשות העתיקות

גלעין הכפר ליפתא

"ארכיאולוגית ושימורית יש לנו אינטרס שהפרויקט הזה יקודם", אומר מנהל מרחב ירושלים ברשות העתיקות, ד"ר יובל ברוך. "בכל חורף יש 2-3 חדרים שנהרסים וכל חוות הדעת של המהנדסים אומרים שעוד 20-30 שנה ליפתא תעלם. אנחנו מבינים שהחייאת ליפתא כוללת הכנסת תשתיות ויזמים כלכליים. כחלק מההליך יש צורך בהחייאת הגרעין הקדום של ליפתא. האוריינטציה צריכה להיות תיירותית, אבל אנחנו לא יכולים לכפות, זו לא החלטה שלנו". ברשות העתיקות מכינים עתה הנחיות לשימור הכפר שיצורפו לתוכנית הבנייה. על פי הערכה היזם שירכוש את הקרקע יאלץ להשקיע סכומים גדולים מאוד בשימור המבנים.

מרשות העתיקות נמסר: "עבודת התיעוד והנחיות השימור למכלול הכפר ולכל מבנה הוגשו לעיריית ירושלים ולצוות התכנון שהוקם בהתאם לתכנית. צוות התכנון יגיש לעיריית ירושלים תכנית בינוי עדכנית, אשר נדרשת להתייחס להנחיות השימור. ההחלטות באשר לאופן הבינוי של כל מבנה ומבנה יתקבלו בסופו של דבר על ידי עיריית ירושלים. עבודת התיעוד המקיפה עוברת עריכה ותהיה נגישה לעיון בהקדם האפשרי."

מרשות מקרקעי ישראל נמסר: "הסקר המדובר נועד לספק למהנדס העיר מידע לשם בניית תוכנית השימור. ברגע שהחומר יתגבש ויושלם, רמ"י תפרסם אותו במסגרת המכה. בנוגע לכבישים, הביצוע של הכבישים טרם החל".